

Б.А. Прищеп, В.С. Чекурков, В.В. Ткач

ПРОДОВЖЕННЯ ДОСЛІДЖЕНЬ У м. РІВНЕ

Results of excavations in 2008 and 2009 in Rivne at Korolenko Square are presented. At the areas allotted for construction, the Early Slavonic finds, Christian burials of the 12th and 13th centuries, cultural layers and objects of the Lithuanian-Polish epoch of the 14th—18th c. were discovered.

Рівненською філією ДП НДЦ ОАСУ Інституту археології НАН України у 2008—2009 рр. були продовжені рятивні роботи в центральній частині м. Рівне на майдані Короленка, а саме розкопі 1 на захід від Свято-Воскресенського собору та розкопі 1а біля північної стіни Будинку одягу.

У 2008 р. розкоп 1 було розширено на захід та схід (рис. 1). Досліджено площу 282 м² (2007 р.) і 225 м² (2008—2009 рр.). На ділянках на захід від Будинку одягу велися спостереження за земляними роботами. З'ясувалося, що в давнину тут була низина, а вздовж нинішнього будинку на майдані Короленка, 2 протікав рукав р. Устя. Низину почали підсипати в ХІХ ст., а наприкінці століття на підсипці було зведено цегляний будинок, рештки якого виявлені в ході земляних робіт. Денна поверхня першої половини ХХ ст. біля цього будинку визначена за шаром асфальтового покриття, вона залягала на 1,5—2,0 м нижче за сучасний рівень майдану Короленка.

В розкопі 1 материк (жовтий лесоподібний суглинок) залягає на глибині 1,9—2,3 м і понижується на південь і захід, у бік давньої заплави р. Устя. Культурний шар на цій ділянці репрезентує кілька епох: друга половина I тис., ХІІ—ХІІІ ст., ХV—ХVІІІ ст. і ХІХ — початок ХХ ст.

Із ранніх знахідок слід відмітити уламки слов'янського посуду другої половини I тис. Вдалося реконструювати горщик празько-корчацької культури. Це ліпна посудина заввишки 23,5 см з вертикальними вінцями, опуклими плічками і конічним тубубом. Поверхня

горбкувата, заглажена віхтем, у тісті домішка шамоту. Він датується VI—VII ст.

Досліджено ще п'ять поховань (12—16) середньовічного могильника. Два (14 і 15) збереглися частково. Померлих покладено за християнським обрядом: випростано на спині головою на захід з незначним відхиленням на північ і в одному (16) на південний захід. Руки зігнуті в ліктях і покладені кистями на груди чи живіт. Могили сягали материка, дно на глибині 1,9—2,2 м.

У двох жіночих похованнях виявлено супровід. Поховання 13 знаходилося на глибині 1,8—1,9 м. Могила чотирикутної в плані форми з заокругленими кутами. В районі черепа виявлено бронзові дротяні скроневі кільця з накладними кінцями: чотири — біля лівої скроні, два цілі та фрагмент третього — біля правої скроні.

Поховання 15 виявлене на глибині 2,1—2,2 м. Скелет жінки лежав випростано на спині. Збереглися череп і грудна клітина з плечовими кістками, нижня частина скелета зруйнована котлованом будівлі ХVІ—ХVІІ ст. На черепі виявлено дротяне скроневе кільце з накладними кінцями, в районі шийних хребців — скляну намистину з позолотою.

Речі з жіночих поховань дозволяють уточнити час захоронень. Прості дротяні скроневі кільця в один і півтора оберти переважають серед прикрас в підкурганних похованнях періоду Київської Русі на території України. До масових прикрас того ж часу відносяться також золотоскляні намистини. Тож могили датуємо ХІІ—ХІІІ ст.

Досліджено рештки восьми житлових і господарських будівель та трьох господарських ям литовсько-польської доби.

Найраніша будівля 1а датована ХІV—ХV ст. Вона мала прямокутний у плані котлован завдовжки 2,7 м, заглиблений від рівня виявлен-

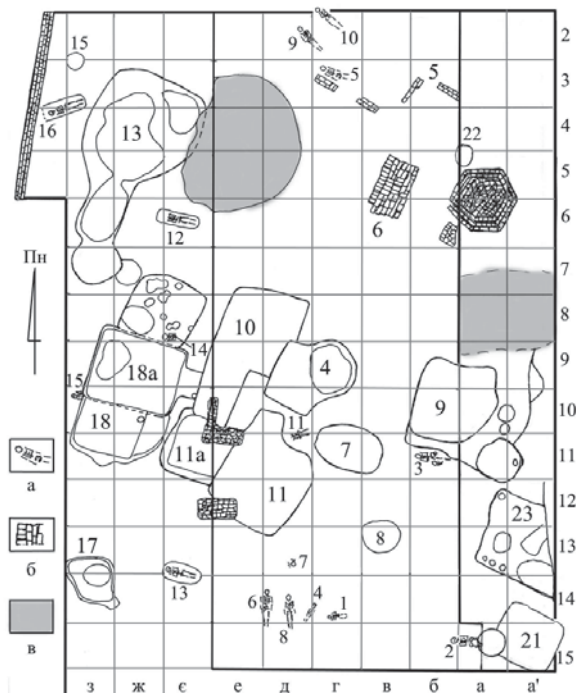

Рис. 1. Рівне, майдан Короленка, план розкопу 1. Умовні позначки: а — поховання; б — цегляні об'єкти; в — глибокі перекопи ХХ ст.; числами позначені номери об'єктів

ня на 0,5 м. Східна його стіна зруйнована котлованом пізнішої будівлі 11.

Ще три будівлі із прямокутними котлованами (18, 18а та 20) і господарську яму 15 датовано ХVI — початком ХVII ст. Найкраще зберігся котлован будівлі 18а. Він прямокутний у плані, розмірами 2,9 × 3,6 м і завглибшки 0,6 м від рівня виявлення. В придонній частині про-

стежено рештки колод дерев'яної обшивки стін. Вхід у вигляді заглибленого коридору завширшки 1,2 м з похилим дном був влаштований зі східної сторони.

Будівля 13 мала прямокутний у плані котлован розмірами 3,9 × 4,2 м, глибина 1,25 м від рівня виявлення. До нього з півдня примикав коридор такої само глибини розмірами 2,8 × 1,6 м. У південному кінці коридора була округла яма діаметром 1,9—2,0 м. У заповненні будівлі зібрано багато виробів з кераміки, скла, металів і монети середини ХVII ст. Будівля датується другою половиною ХVII — початком ХVIII ст.

На східній ділянці розкопу 1 досліджено дві заглиблені в материк споруди ХVI—ХVII ст. (21 і 23), завершено дослідження споруди 9 і об'єкта 1. Споруда 21 мала вигляд невеликого чотирикутного в плані котлована розмірами 2,30 × 2,35 м, заглиблений на 0,3 м від рівня виявлення. Котлован споруди 23 мав розміри 4,1 × 4,4 м, його глибина 0,65 м.

У розкопі 1а на площі 100 м² досліджено рештки трьох споруд ХV—ХVI ст. з прямокутними в плані котлованами завглибшки 0,4—0,7 м і завдовжки 2,4—2,8 м.

Поряд із об'єктом 6 відкрито рештки об'єкта 1. Це шестикутний мурований з цегли постамент з довжиною граней 1,5 м, в перетині 2,6—2,7 м, що зберігся на висоту близько 1,0 м. Припускаємо, що це підвалини пам'ятника імператорові Олександрові ІІ, який був встановлений біля Свято-Воскресенського собору з нагоди 50-ї річниці скасування кріпосного права в Росії. Вірогідно, подібне призначення мав і об'єкт 6 ранішого часу.

